

Satu Hassi vihr ym.

Kirjallinen kysymys Soklin kaivoksen ympäristö- ja vesiluvasta

Eduskunnan puhemiehelle

Yara Suomi Oy on hakenut aluehallintovirastolta ympäristö- ja vesilupaa Itä-Lappiin Savukoskelle suunnitellulle Soklin fosfaattikaivokselle (PSAVI/82/04.08/2013). Hakemuksen mukaan hankkeessa on tarkoitus hyödyntää fosfaattimalmeja, rautamineraalivarantoja ja mahdollisesti alueella esiintyvää kiillemineraalia ja mangaania. Kaivostoiminta tuottaa raaka-ainetta lannoitteollisuudelle. Kaivoksen maa- ja vesirakennustyöt on hakemuksen mukaan määrä aloittaa vuonna 2016.

Soklin suunnitellulla kaivosalueella sijaitsee merkittäviä uraanivarantoja. Kansainvälisen atomienergiajärjestö IAEA:n mukaan uraanivarannon koko on noin 2 500 tonnia (OECD-AIEA: Red Book; IAEA: UDEPO-tietokanta). Säteilyturvakeskus STUKin selvityksen mukaan etenkin aiotun kaivoksen niobimalmit sisältävät merkittäviä määriä luonnon radioaktiivisia aineita, uraania lisäksi erityisesti toriumia (STUK 2010: Soklin radiologinen perusselvitys). Yara Suomi Oy:n hakemuksen mukaan Soklin esiintymässä olevia niobimalmeja ja niiden sisältämiä muita arvoaineita (uraani, tantaali, torium) ei oteta talteen eikä rikasteta.

Kokemus Talvivaaran kaivoksesta on osoittanut, että malmin sisältämää uraania ja muita radioaktiivisia aineita tulisi käsitellä kaivoslupan yhteydessä, vaikka kaivoslupaa ei haettaisikaan niiden vaan muiden metallien ja/tai mineraalien hyödyntämiseen. Talvivaaran kaivosyhtiöhän haki lupaa uraanin myyntiin kaivoksen ollessa jo toiminnassa, vaikka malmin sisältämää uraania ei ollut käsitelty lainkaan kaivoksen luvassa.

Vaikka Soklin malmin sisältämää uraania ja muita radioaktiivisia aineita ei koskaan hyödynnettäisi kaupallisesti, ne tulee ottaa huomioon kaivoksen jätteiden käsittely- ja loppusijoitusvaatimuksia määriteltäessä. Geologian professori Matti Saarnisto onkin arvioinut Sokli Erämaana -tapahtumassa, että fosfori- ja niobimalmioiden radioaktiivisuuspitoisuudet tekevät Soklista käytännössä uraanikaivoksen sen ympäristö-, vesistö- ja terveysvaikutuksien osalta.

Talvivaaran virheiden välttämiseksi uraani, torium ja näiden tytäraineet tulee ympäristölainsäädännön mukaan luvittaa haitta-aineina. Yara Suomi Oy:n selvityksen perusteella Soklissa uraanin pitoisuus on Talvivaaraan verrattuna moninkertainen ja malmiossa yleisemmän toriumin määrä kymmenkertainen. Toriumin tytäraineet ovat osin uraania vaarallisempia. STUK valvoo altistumista radioaktiivisille aineille, mutta monet radioaktiiviset aineet, kuten uraani, ovat myös kemiallisesti myrkyllisiä raskasmetalleja. Tätä puolta radioaktiivisiin aineisiin liittyvistä terveys- ja ympäristöhaitoista STUK ei valvo.

Kirjallinen kysymys KK 97/2015 vp

Kaivosalueen radioaktiiviset aineet saattavat myös vaikeuttaa tai estää kaivoksen tuottaman fosfaatin käytön lannoitetuotannossa. Euroopan unionin neuvoston direktiivi 2013/59/Euratom, joka tulee ottaa osaksi kansallista lainsäädäntöä 6.2.2018 mennessä, säätelee turvamääräyksiä ionisoivalta säteilyltä suojautumiseksi, esimerkiksi työntekijöiden, väestön ja ympäristön suojelemiseksi. Direktiivin liite määrittelee malmin kaivamisen ja fosfaattilannoitteiden tuotannon kuuluvan sääntelyn piiriin. Näin ollen se koskee myös suunniteltua Soklin kaivosta. Tämä velvoittaa viranomaiset tarpeellisiin toimiin väestön ja ympäristön suojelemiseksi säteilyaltistukselta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten Soklin kaivoksen malmin sisältämät radioaktiiviset aineet otetaan huomioon kaivoksen lupakäsittelyssä,

ottaako hallitus kaivoksen lupakäsittelyssä huomioon Talvivaarasta saadun kokemuksen, jonka mukaan kaivosyhtiö voi hakea uraanin hyödyntämislupaa jälkikäteen,

onko hallitus selvittänyt, estävätkö Euroopan unionin säädökset väestön suojelemisesta ionisoivalta säteilyltä Soklin tuottaman fosfaatin käytön lannoiteteollisuudessa malmin sisältämien radioaktiivisten aineiden vuoksi ja

miten kansalaisten perustuslailliset oikeudet muutoksenhakuun aiotaan turvata Soklin lupaprosesseissa?

Helsingissä 30.6.2015

Satu Hassi vihr

Hanna Halmeenpää vihr